ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՌՆԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔՍԱՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ՉՓՒՌՆԻԱ ՇԱԲԱԹ 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1867 ԹԻՒ 820

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Ներպետև Նյուրոպիոյ քաղաքական ընդհանուր կացութիւնը միևնոյնն է. այսու ամենայնիւ միաքերը քիչ մը հանգարտած են և մօտալուտ պատերազմի մը վախը երթալով կը փարատի։ Գլխաւոր վեհապետաց պահպանութիւնները խաղաղութեան հաստատութիւնը յայտնեցին, բայց դժբաղդաբար սպառազինեալ խաղաղութիւն մըն է յայտնածնին, որուն հետևութիւնները ոչ նուազ ծանր են ժողովրդոց քան զպատերազմին հետևութիւնները։

Հռոմէական խնդրոյն լուծմանը համար առաջարկուած դեսպանաժողովը՝ ըստ երևմանց, պիտի չյաջողուի։ Ընդհիոյ կառավարութիւնը՝ որուն համախոհ են Բրուսիան և Աւստրիան. իր մասնակցութիւնը մերժեց յառաջ բերելով թէ Իտալիան և քահանայապետական Ընթոռը պէտք է որ յառաջագոյն երաշխաւորութիւն և խօսք տան թէ առանց ընդհմութեան պիտի ընդունին ներկայացնել ընդունին ներկայացնել որոշումը՝ ի մասին այս գործոյն։ Սակայն յայտնի է թէ այսպիսի խոստում մի ոչ Վիքթոր—Էմմանուէլ թագաւորը և ոչ պիտոյ իններորդ կրնայ տալ. հետևաբար Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայ մօսիւ որ Մուրիէ մարքեզը օրէնսդիր ժողովին մէջ յայտնեց որ, եթէ դեսպանաժողովին դումարումը չյաջղի Իտալիոյ արդարասիրութեանը (boyaute) պիտի յանձնէմք զպատրութիւնը։ Ստոյգ է որ հանդուցեալ Լուի Փիլիփ թագաւորին վաղեմի պաշտօնեան մօսիւ Գիէր պատասխանեց թէ Գաղղիոյ պատուոյն դէմ է Իտալիոյ ձեռքը յանձնել զպատրութիւնը, բայց ուրիշ ինչ ճար կրնայ ըլլալ. միթէ գաղղիացի զօրքը կրնան մշանջենաւորապէս Հռոմի մէջ մնալ, առանց ծանր ընդհմութիւններ յարուցանելու Գաղղիոյ այս ընթացքին համար, որ չկրնար օգտակար ըլլալ Նապոլէոն կայսեր քաղաքականութեանը։ Տէրութեան պաշտօնեայ մօսիւ Ռուհէ ասպետը երեսփոխանական ժողովոյն մէջ ըսաւ, թէ երբէք Թուղպիտի չարուի Իտալիոյ յեղափոխականաց՝ որ տիրեն Հռոմի։ Ըստ խօսքը թէպետև՝ ի վերին երեսս հակառակ կերևի մօսիւ Մուրիէին ըսածին՝ ինչպէս որ շատերն ալ այնպէս իմացած են, սակայն նշանակութեան արժանի է թէ Գաղղիոյ կառավարութիւնը՝ այն բանը որ Թույլ չտար Իտալիոյ յեղափոխականաց, կրնայ Թույլ տալ Վիքթոր—Էմմանուէլ թագաւորին օրինաւոր կառավարութեանը. և այս մեկնութեամբ՝ հակասութիւն մի չկայ մօսիւ Մուրիէին և մօսիւ Ռուհէին զրուցածին մէջ։ Կրհաստատեն թէ, եթէ Իտալիոյ դահլճին նախագահ Մինղապրեա զօրապետը յաջղի խորհրդայնոյին քուէից առաւելութիւնը ձեռք բերելու, նոր դաշնադրութիւն մի պիտի ըլլայ Իտալիոյ և Գաղղիոյ մէջ՝ ի մասին հռոմէական խնդրոյն՝ ի վերայ հիմանց պայմանագրութեանը որ եղած է ի 15 Սեպտեմբերի 1864։ Ըստ մեր կարծեաց՝ այս կերպիւ հռոմէական խնդրոյն լուծումըշատ հաւանական կերևի. վասնզի Գաղղիոյ կառավարութիւնը ուրիշ ճար մը չունի այս գործոյն համար։

Գերմանական խնդիրը հանդարտութեան մէջ կը գտնուի առայժմ. վասնզի թէ Բրուսիոյ կառավարութիւնը և թէ Գաղղիոյ կայսերական կառավարութիւնը շատ զգուշաւոր և խոհեմ ընթացք մի բռնած են, կիրքերը և ազգային զգայմունքը փոխադարձաբար չգրգռելու համար։ Պատուիրած է որ տակաւին ձշդիւ չհասկցուիր թէ Գաղղիան ինչ քաղաքականութեան կը հետևի գերմանական գործոց նկատմամբ, բայց մօսիւ Ռուհէին յայտարարութեանը նայելով՝ Գաղղիոյ կառավարութեան քաղաքականութիւնը հետևելը պիտի ըլլայ. այսինքն ազգային օգուտները պաշտպանել, զինու զօրութեամբ լուծումն այն է կարգադրութենէն հետևանալ, և գործունեայ զղացում մի յայտնել՝ գաղղիական իրաւունքը հաստատուն պահելու։ Այս յայտարարութիւնը՝ ինչպէս կըտեսնուի, շատ առաձգական է և որ կողմը քաշես կերթայ։ Գաղղիոյ կառավարութեան այս անորոշ քաղաքականութիւնը առանց օրինաւոր պատճառի չէ. քանզի Նապոլէոն կայսրը մինչև ցայսօր չկրցաւ դաշնակից գտնել։ Աւստրիան որ խաղաղութենէ մեծ հարկաւորութիւն ունի իր ներքին կացութիւնը զարգացնելու և իր գանձային վիճակը կարգի դնելու համար, Ընտրիան կըսեմք չուզեր դաշնակից ըլլալ Նապոլէոն կայսեր՝ պատերազմի մը համար։ Իսկ Իտալիոյ յարաբերութիւնները այն աստիճան ցրտացած են Գաղղիոյ հետ՝ իր վերջին ընթացքին պատճառաւ՝ ի մասին Հռոմի խնդրոյն, որ Վիքթոր—Էմմանուէլ թագաւորին կառավարութիւնը և Իտալիոյ ժողովուրդը առաւել Բրուսիոյ հետ դաշնակցութիւն ընելու համտ են քան Թէ Գաղղիոյ հետ։ Ուստի Նապոլէոն կայսրը՝ առանց դաշնակից ունենալու չկրնար պատերազմ հրատարակել Բրուսիոյ դէմ. որուն իշխանութեան ներքև կըզտնուի այժմ գրեթէ բոլոր Գերմանիան։ Ըստ ահա այս պատճառաւ է որ քաղցրութեամբ և խոհեմութեամբ կըվարուի այժմ Բրուսիոյ հետ։

Ընդհանուր խնդիրը միշտ տարաստմ վիճակի մը մէջ կըզտնուի։ Բարձրագոյն Պրան հաստատումը տութիւնը՝ ի մասին առաջարկութեանց մեծ տէրութեանց վասն կիրիտի գործոյն՝ այնքան հաճելի չեղաւ Գաղղիոյ, Իտալիոյ, Բրուսիոյ և Իտալիոյ. որոնք յետ այսորիկ իրենց գործակցութիւնը պիտի չմատուցանեն օսմանեան կառավարութեանը՝ կիրիտի ապստամբութիւնը զսպելու համար։ Բարձրագոյն Դուռը՝ որ կարողէ իր իսկ զինուորական զօրութեամբը կատարելապէս զսպել յիշեալ կղզւոյն ապստամբները, օգնութիւն չպահանջեր մեծ տէրութիւններէն. բաւական է որ ասոնց կողմանէ բարոյական և նիւթական օգնութիւն չըլլայ Թէ կիրիտի ապստամբութիւնը երկնցնելու համար և Թէ Րումելիի ժողովրդոց մէջ գրգռութիւն և խռովութիւն մի հանելու համար։ Օսմանեան կառավարութիւնը՝ օգոստափառ Սուլթանին մարդասիրական կամեցողութեանը համեմատ, որոշած ըլլալով քրիս-

---

ԵԿԵՂԵՑԱՊԵՏԱԿԱՆ ՉԱՐ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐՈՒՑ ՀԱՆԴՈՒՑՑԱԼ ՄԻՔԱՅԵԼԻ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑ

(Շարունակութիւն եւ վերջ։)(1)

Երկու շաբաթ անցնելէն յետոյ Իտալիական իշխանութեան դատաճանութիւնը կերեւայ, ու տէր Գարրիէլը Լրբև յանցաւոր կրկալանաւորուի։ Իտալիանցը կըզրկէ Ներսէս կաթուղիկոսին, Թէ Նալբանդեանցին գալը, ի ծածուկ խորհուրդ առնելը ու չատով վերադարձը չէ առանց խորհուրդի. վասնզի կըկամենայ, որ զՆալբանդեանցը ևս քննութեան ներքև առնէ։ Կաթուղիկոսը խոհականութիւն ցոյց տալով, Թէ մի գուցէ այլ ինչ խայտառակութիւններ ու մանակցութիւններ երևայ իր առաքոյին կազմանէ, վասնզի իր ծերութիւնը միջնորդ բռնելով՝ կոնդակ կըզրկէ Իտալիանցին ու այդ կարծիքն կազատ, առարիչը և առարկը. բաւական համբերելով երևցաւ։ Այս միջոցին Ներսէս կաթուղիկոսը իր զրութեամբը կըհնդրէ Վ. օրենցովչին, որ զՆալբանդեանցը բերէ ցոյց ի Տիփխ։ Վ. օրենցովը կըզրկէ, գիրը կերթայ Քլինկվ։ Մատթէոս եպիսկոպոսը կըհասկնայ բանի եղելութիւնը ու իսկոյն իր միջնորդական գրութեամբ կաճապարէ զՆալբանդեանցը կըզրկէ ի Մոսկով ու կըհնդրէ ի Լազարեանց իշխանաց, որ զնա վարժապետ կարգեն։ Այս միջոցներս կըհասնի Վ. օրենցովի գիրն նաև ի Մոսկով, ու Նալբանդեանցը բանած պօլիցայն (ոստիկանութեան դատարան) կըտանեն։ Նալբանդեանցը

(1) Տե՛ս յառաջին համարս այսոյ քիւրէ։

միջնորդ կըլլինի ու կազատէ։ Լազարեանք կըմիջնորդեն կաթուղիկոսին Նալբանդեանցի ազատութեան մասին, և կաթուղիկոսը պատասխան կըզրէ ի Յունուար 1854 ամին, որոյն մէկ հատուածը կըդնենք այս տեղ յապաւորութիւն նոյն անոյկը։

«Ներսէս ծառայ Քրիստոսի... ձեր մեծարու գերազանցութիւն. դուք հրամայեցք զմեզ ապացուցական հաստատուն վկայութեամբ առաջի առնել ձերում գերազանցութեան զյանցանս եկեղեցական գործոց Միքայելի Նալբանդեանց, և որպէս ոչ պատուականաւ մերում հոգևորական առնիս, առաջադրեք զրել քաղաքական կառավարութեանն Տփղիսոյ, զի և նա յիւրմէ կողմանէ հաղորդեսցէ Մոսկուայու քաղաքական կառավարութեանն վասն յանձնելոյ զնա ի հաստատեալ դատաստանատեղի։ Զկամիմ գտանել մեղադիր ձերում գերազանցութեանց, այն զի քաջածանօթ գտանի ինձ պարզութիւն և բարութիւն հոգւոյ ձերում գերազանցութեան։ Բայց անզանցանելի պարտաւորութիւնն մեզ բռնէ պաշտօնի ոչ նելոյ մեզ ներով անհոգութեամբ հզօրացուցանել զամբարշտութիւնն, մերում տեսչութեանց յանձն եղեալ եկեղեցականաց մերազանց ցայն վայր, մինչև խորտակմամբ քաղցր լծոյն Քրիստոսի կապելոյ ի պարանոյ իւրեանց չարաչար յանդգնութեամբ յառաջանալ, ըստ կամս անձանց գործել զամենայն անօրէնութիւն արհամարհութեամբ ամենայն արժանաւորութեանց անձանց իւրեանց և կոչմանց. և որ աններելի է, արհամարհութեամբ զօրութեանց և կարողութեանց համազգական Աստուածային օրինաց և եկեղեցական նախամեծար իշխանութեանց, որոց յանդուգն

ամբարշտութեանց դայթակղութիւնք համօրէն ոտից Հայոց գառաստարտ կացուցանեն և զմեր վերերևեալ անհոգութիւնն անկալութեամբ անձնական օրինական գաստիարակութեամբ համոզելոյ զամբարշտութիւնն ամբարշտաց ճանաչել զանձնական իւրեանց պարտաւորութիւն կալոյ ի հնազանդութիւն օրինաց և պատուիրանաց Աստուածայնոց։ Իսկ զի ընդունայնասցան այսպիսի մեր ակնկալութիւնք, զի մի՛ տարապայման մերով երկայնմտութեամբ զանձն և զանձնական մեր պարտաւորութիւն մատուցուք համազգական և Աստուածային, աններելի դատաստարտութեանց ըստ մարգարէական ձայնարկութեանն, Թախանձեմ զձեր գերազանցութիւնն՝ ոչ լինել անխնամ ձեր ընդ մեզ վաղնջական հայրենական սուրբ սիրոյն, և ոչ արժանաւոր ձերում գերազանցութեան ճանաչել զհոխանակել զեպիսկոպոսա-սեան ընդհանուր Հայոց ընդ միոյ վիճակաւորի Նորնահ-լէհանայ և Բնասարքիոյ արքեպան Մատթէոս եպիսկոպոսի ձեզ քաջածանօթի. և ձեօք փորձ առեալ անձանձրի պարտաւորութեանց իւրումն կոչմանց, անխնամակալին եկեղեցւոյ հայրենեաց և կանոնաց եկեղեցականաց, և ամենևին անարժան համարել վանն Միքայէլ Նալբանդեանց անզգամեալ դրամի յանձնելոյ դատողութեանց կայսերատահման ատենի սինոդի էջմիածնի պարտաւորել զմեզ խնդրել զդիր հզօր հովանաւորութեան իւրոց կայսերական մեծութեանն առ պատճառութիւն միում կաթուղիկոսական և պատրիարքական արժանաւորութեանց, զոր ոչ բնաւ ներելոյ ինձ Թողուլ իմոյ անհոգութեամբ ընդ ոտիւք Մատթէոս եպիսկոպոսի և հարատպի նորա Միքայէլ աշխատեալ

Ա. Ղուկասյանի անվան գյուղատնտեսական ինստիտուտի ուսանողների ընդհանուր ժողովը

Ա. Ղուկասյանի անվան գյուղատնտեսական ինստիտուտի ուսանողների ընդհանուր ժողովը, որին մասնակցում էր 1200 հոգի, քննարկել է ՀԿԿ Կենտկոմի և ՀՍՍՀ Նախարարների խորհրդի «Գյուղատնտեսական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների աշխատանքի կատարելագործման մասին» որոշումը։

Ուսանողները նշել են, որ ինստիտուտի կոլեկտիվը, ղեկավարվելով կուսակցության Կենտկոմի և կառավարության որոշումներով, ձեռնամուխ է եղել ուսումնական գործընթացի կատարելագործմանը։ Ներդրվել են նոր ուսումնական պլաններ և ծրագրեր, որոնք ավելի մոտեցված են գյուղատնտեսության ժամանակակից պահանջներին։ Ընդլայնվել է գործնական պարապմունքների ծավալը, ստեղծվել են նոր լաբորատորիաներ և փորձարարական դաշտեր։

Ուսանողները հատուկ կանգ են առել ուսումնական պրակտիկայի կազմակերպման հարցերի վրա։ Նրանք նշել են, որ ամառային պրակտիկան այժմ անցկացվում է ոչ միայն ուսումնական տնտեսություններում, այլև առաջավոր կոլտնտեսություններում և սովխոզներում, որտեղ ուսանողները ծանոթանում են արտադրության կազմակերպման ժամանակակից ձևերին։

Ելույթ ունեցողները հայտնել են, որ ինստիտուտի գիտական աշխատանքները ավելի սերտորեն են կապվել արտադրության պահանջների հետ։ Ուսանողական գիտական ընկերությունը, որի անդամների թիվը հասնում է 300-ի, ակտիվորեն մասնակցում է գյուղատնտեսական խնդիրների լուծմանը։ Ուսանողները առաջարկել են ընդլայնել գիտական ընկերության աշխատանքների ծրագիրը և ավելի լայն ներգրավել ուսանողներին գիտական հետազոտություններում։

Ուսանողները քննադատության են ենթարկել ինստիտուտի ղեկավարության որոշ թերացումները։ Մասնավորապես նշվել է, որ դասախոսների մի մասը դեռևս չի կիրառում ժամանակակից դասավանդման մեթոդներ, չի օգտագործում տեսողական միջոցներ և ուսումնական ֆիլմեր։ Ուսանողները պահանջել են բարելավել գրադարանի աշխատանքը, ընդլայնել գրականության ֆոնդը և ապահովել ուսանողներին անհրաժեշտ դասագրքերով։

Ժողովը որոշում է ընդունել, որտեղ նշված են միջոցառումներ՝ ուսումնական գործընթացի բարելավման, գիտական աշխատանքների ակտիվացման և ուսանողների կենցաղային պայմանների լավացման ուղղությամբ։ Որոշումը ուղարկվել է ՀԿԿ Կենտկոմ, ՀՍՍՀ Նախարարների խորհուրդ և Գյուղատնտեսության նախարարություն։

Ժողովին մասնակցել են ինստիտուտի ռեկտոր, պրոֆեսոր Ա. Ս. Մելիքյանը, կուսակցական կոմիտեի քարտուղար Ն. Գ. Ավետիսյանը, ուսանողական գիտական ընկերության նախագահ Ռ. Ա. Հակոբյանը և ուրիշներ։

Ուսանողական ջոկատները՝ գյուղատնտեսական աշխատանքներին

Ամառային արձակուրդների ընթացքում Ա. Ղուկասյանի անվան գյուղատնտեսական ինստիտուտի ուսանողական ջոկատները մեկնել են Արարատյան դաշտի կոլտնտեսություններ և սովխոզներ՝ օգնելու գյուղատնտեսական աշխատանքներին։

Ջոկատների կազմում են ինչպես առաջին կուրսեցիները, որոնք առաջին անգամ են հանդիպում գյուղատնտեսական աշխատանքների հետ, այնպես էլ ավագ կուրսերի ուսանողները, որոնք արդեն ունեն որոշակի գործնական փորձ։ Ջոկատներին ղեկավարում են դասախոսներ և ասպիրանտներ։

Ուսանողները զբաղվում են բամբակի մշակության տարբեր աշխատանքներով՝ ոռոգում, հողի փխրեցում, մանրէների դեմ պայքար, բերքահավաք։ Շատերի համար սա առաջին անգամն է, որ նրանք ձեռքերով են աշխատում դաշտում։

Ջոկատների ղեկավարները նշում են, որ ուսանողները ցուցաբերում են մեծ եռանդ և կարգապահություն։ Շատ ուսանողներ ստիպված են եղել հաղթահարել ֆիզիկական դժվարություններ, սակայն ոչ ոք չի դադարել աշխատել։

Ուսանողները ոչ միայն աշխատում են, այլև ուսումնասիրում են գյուղատնտեսության առաջավոր մեթոդները։ Նրանք հանդիպումներ են ունենում կոլտնտեսականների հետ, ծանոթանում են նրանց կյանքին և աշխատանքային պայմաններին։

Ջոկատների ղեկավարները նշում են, որ ուսանողները ցուցաբերում են մեծ եռանդ և կարգապահություն։ Շատ ուսանողներ ստիպված են եղել հաղթահարել ֆիզիկական դժվարություններ, սակայն ոչ ոք չի դադարել աշխատել։

Ուսանողները ոչ միայն աշխատում են, այլև ուսումնասիրում են գյուղատնտեսության առաջավոր մեթոդները։ Նրանք հանդիպումներ են ունենում կոլտնտեսականների հետ, ծանոթանում են նրանց կյանքին և աշխատանքային պայմաններին։

Ջոկատների ղեկավարները նշում են, որ ուսանողները ցուցաբերում են մեծ եռանդ և կարգապահություն։ Շատ ուսանողներ ստիպված են եղել հաղթահարել ֆիզիկական դժվարություններ, սակայն ոչ ոք չի դադարել աշխատել։

Ուսանողները ոչ միայն աշխատում են, այլև ուսումնասիրում են գյուղատնտեսության առաջավոր մեթոդները։ Նրանք հանդիպումներ են ունենում կոլտնտեսականների հետ, ծանոթանում են նրանց կյանքին և աշխատանքային պայմաններին։

Ջոկատների ղեկավարները նշում են, որ ուսանողները ցուցաբերում են մեծ եռանդ և կարգապահություն։ Շատ ուսանողներ ստիպված են եղել հաղթահարել ֆիզիկական դժվարություններ, սակայն ոչ ոք չի դադարել աշխատել։

Ուսանողները ոչ միայն աշխատում են, այլև ուսումնասիրում են գյուղատնտեսության առաջավոր մեթոդները։ Նրանք հանդիպումներ են ունենում կոլտնտեսականների հետ, ծանոթանում են նրանց կյանքին և աշխատանքային պայմաններին։

Ջոկատների ղեկավարները նշում են, որ ուսանողները ցուցաբերում են մեծ եռանդ և կարգապահություն։ Շատ ուսանողներ ստիպված են եղել հաղթահարել ֆիզիկական դժվարություններ, սակայն ոչ ոք չի դադարել աշխատել։

Ուսանողները ոչ միայն աշխատում են, այլև ուսումնասիրում են գյուղատնտեսության առաջավոր մեթոդները։ Նրանք հանդիպումներ են ունենում կոլտնտեսականների հետ, ծանոթանում են նրանց կյանքին և աշխատանքային պայմաններին։

ՊՈՐՏՐԵՏՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ

ԱՐՇԱԿ ԱՐՔԱՅ

Ի ՄԱՀՈՒԱՆ ՆՈՐ ԹԱԳԱՒՈՐԻ

Ի Տարսոն, ի տան Ներսէս Ռշտունեաց տէրունական, ի թագաւորութեան Արշակայ, ի թուականութեան Հայոց ՃԽԸ (378), ի ժամանակի Վաղարշակայ եղբօր նորա, ի կաթողիկոսութեան Ներսիսի, ի սրբոյ Ներսիսի, ի Ներսիսի Մեծի, ի Ներսիսի Ողորմածի, ի Ներսիսի Ողորմածի, ի Ներսիսի Ողորմած

Պոլիս ամենա. Ա. Պատրիարքին յուղարկուելը է։ Ըստ յուցակը թէպէտև մեք չտեսանք, բայց իմացանք թէ մեծա. Իփլիքճի աղա Հակոբը [illegible] եան 2500 ղուրուշ, մեծա. Արարատլեան մհտհեսի Նշաղուպ աղան 1000 ղուրուշ, և մեծա. Նուսուֆեան Նշաղլը խաթունը 5 օսմանեան լիրա նուիրելէ։ Եթէ միւս երևելիներն ալ այսպիսի առատաձեռնութեամբ վարուեցան, ինչպէս որ կը յուսամք, անշուշտ 15000 ղուրուշի չափ ժողովուած պիտի ըլլայ։ Բայց Իզմիրի բարեպաշտ ժողովուրդը կը գանգատի՝ գոյչէ իրաւամբ, թէ ինչո՞ւ համար դեռ. Մկրտիչ վարդապետը չուզեց հրատարակել տալ նուիրատուաց յուցակը՝ ի տեղեկութիւն հասարակութեան։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ, 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Կայսերական հրովարտակաւ կարնոյ վիլայէթին ընդհանուր կառավարչութիւնը՝ Էմմինի նախարդ վալի վսե. Ըհմմէտ փաշային յանձնուեցաւ՝ փոխանակ վսե. Մէհէմմէտ Րեշիտ փաշային՝ որ Գասթամպօնուի վալի անուանեցաւ։

—Հասարակաց կրթութեան տեսուչ վսե, Մուպհի փաշան՝ որ յատուկ պաշտօնիւ մը Կիւրիտ գացած էր, կայսերական ճակիա շոգենաւով վերադարձաւ։

Հանդարտութիւնը և բարեկարգութիւնը օր ըստ օրէ կը հաստատուին յիշեալ կղզւոյն մէջ բարձրա. Արեւ—Նպարդոսին հայրական գործունեայ խնամօքը։ Օղոստափտ Սուլթանը հաճեցաւ Կիւրիտի աղգային երեսփոխանաց խնդիրները մարգասիրաբար ընդունելու. որ են 1. Վանի մը տարի տուրքէ աղատ ըլլալ, 2. Ղզքատ ընտանեաց օգնութիւն ընել և անոնց կործանեալ տուները շինել, 3. Հարկաց վրայօք քննութիւն և նոր բարեկարգութիւն ընել, 4. Ծինուորագրութեան փոխարէն պահանջուած տուրքը վերցընել, 5. Ներկրագործութեան օգնական պանքա մի հաստատել և 6. Կիւրիտի նաւահանգիստները մաքրել և բանալ ի զարգացումն վաճառականութեան։

—Յայտնի է թէ Կարնոյ մօտ Հինձք գեղին մէջ անցեալները կաթոլիկ աղջիկ մը բուն Հայու մը հետ պսակուած ըլլալով, իրենց ամուսնութեան երկրորդ դիշերը սենեակնուն մէջ երկուքն ալ խեղդուած գտնուեցան։ Մոլեռանդութեան սոսկալի պատուհաս այս եղեռնագործութեան դատաստանը՝ որ երկար ժամանակէ ի վեր կըտեւէր, այժմ լմընցաւ. որով յիշեալ մարգասպանութեան թելադիր և առաջնորդ եղող Հոմէդաւան Յօհաննէս անարժան վարպետը մշտնջենաւոր շղթայակապ աշխատութեան պատապարտուեցաւ. և իր գործակիցներէն՝ որ ամենքն ալ Հոմէդաւան են, Ըւեսիքը, կարապետը և Մանուկը միևնոյն պատիժը ընդունեցան 15 տարուան համար. իսկ Մաթոսը գարձեալ նոյն պատժոյն դատապարտուեցաւ 7 տարուան համար։

ՋՈՆՈՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ջմիւռնիա, 9 Դեկտեմբեր։

Վեհափայլ Սադրի փաշան, որ իր խնամոյը յանձնուած գաւառին բարեկարգութեանը ամեն կերպիւ հոգ կըտանի միշտ, Իզմիրի մէջ քաղաքապետութեան խառն ժողով մի (մինիսիբալիթէ) հաստատելու համար հրամանագիրը բերել տուած է կըսեն կ. Պոլիսէն։ Յայտնի է թէ այս հաստատութենէն մեծամեծ օգուտներ պիտի ծագին քաղաքիս յառաջադիմութեանը համար։

—Փարիզէն հասած վերջին լուրերը կըծանուցանեն թէ հռոմէական խնդիրը ծանր կերպարանք մի ստացած է։ Տէրութեան պաշտօնեայ մըսիւ Ռուհէ օրէնդիրը ժողովոյն Դեկտեմբեր 5 ըստ նոր տումարի՝ նիստին մէջ հետևեալ կերպիւ խօսեցաւ.

«Կը յայտնեմք հրապարակաւ թէ Իտալիան երբէք պիտի չտիրէ Հռոմին։ Գաղղիան թոյլ պիտի չտայ երբէք, որ այսպիսի բռնութիւն մի ըլլայ իւր պատուոյն և կաթոլիկութեան»։

Այս յայտարարութիւնը՝ որուն միտքը աղաւաղեալ հասած էր հեռագրով՝ այսպէս գրուած էր թէ, «երբէք թող պիտի չտրուի Իտալիոյ յեղափոխականաց որ տիրեն Հռոմի», այս յայտարարութիւնը տխուր տպաւորութիւն մի ըրաւ Գաղղիոյ ազատասէր կուսակցութեան վերայ և գլխաւոր լրագիրները խառնակ կըդատապարտեն Նափոլէոն կայսեր այս ընթացքը. զոր ըստ ամենայն մեծասնոյ վեհանգամար կըհամարին Գաղղիոյ օգտիքը։

—Կըլսենք թէ Մանգուելեի Էֆֆեար լրագրոյն խմբագիր մեծա. Փանուսեան կարապետ աղան Մանչեսթրի աղգային վաճառականներէն 105 լիրա սթէրլին ժողովեր է ի նպաստ կ. Պոլսոյ Ս. Փրկչի հիւանդանոցին։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՏԱՐԵԾՈՑՑ

Կամ առաջնորդ Զմիւռնիոյ գաղղիերէն լեզուաւ, վասն 1868 ամին. յորում կըպարունակին օրացուցի վերաբերեալ ծանօթութիւնները ի գլուխ՝ գանազան տեղեկութիւնք, որպիսի են իզմիրի քաղաքական և վիճակագրական պաշտօնակալաց ցուցակը, հիւպատոսարանաց գործակալաց ցուցակը, գլխաւոր վաճառականաց, փաստաբանաց, բժշկաց և միջնորդաց անունները ու բնակարանները, չափերու և կշիռներու բացատրութիւնը, հրապարակական շէնքերուն անունները, շոգենաւուց ճասնելուն և մեկնելուն օրերը, և վերջապէս այն ամեն բաները որ կրնան օգտակար ըլլալ օտարականի մը իզմիրի մէջ։

Կըվաճառի Ֆրանկաց թաղը Տավերօնի և Սուճիոլի պարոնաց տպարանը՝ ի գին 10 դուրուշի։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ,

ԻԶՄԻՐԵՆ ՂԱՍԱՊԱ ԵՐԹԱԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂՑ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ՁՄԵՐԱՆ

ՍԿՍԵԱԼ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 1ԷՆ Ն. Թ. 1867

ՊՈՒՌՆՈՎԱՅԻ ՃԻԿ, ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐԵՐԸ

Իզմիրեն պիտի մեկնի Պուռնովա երթալու

ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ ըստ եւրոպացւոց ժամը 6,45ին, 8ին, 9ին, 12ին։

ԵՐԵԿՈՅԻՆ՝ 3,15ին. 4,50ին, 5,50ին։

Ամեն շաբաթ երեկոյին արտարոյ կարգի շոգեկառք պիտի մեկնի Իզմիրեն ժամը 6,45ին եւ Պուռնովայեն 7, 5 րոպեին կ. ե.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ ժամը 7,15ին, 8,30. 10,10ին, 12. ԵՐԵԿՈՅԻՆ 2,30ին, 3,30ին, 5,15ին։

Իզմիրեն մեկնած շոգեկառքը պիտի վերադառնայ միշտ՝ քաղաքես մեկնելեն կես ժամ ետքը, բաց՝ի հասարակ օրերը կեսօրին մեկնած շոգեկառքեն, որ պիտի վերադառնայ ժամը 2ին կեսօրեն ետեւ։

ԵՐԻՒԼԸ ԵՒ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼԸ ՓՈՓԱԽԻՆԵՐ

Պիտի տրուին ամեն օր. Իզմիրեն ամեն շոգեկառքով։ Պուռնովայեն հասարակ օրերը կեսօրեն ետեւ, եւ կիրակի օրերը՝ բոլոր օրը։

ՏՈՄՍԱԿԱՑ ԴԻՆԵՐՆ ԵՆ

Առաջին կարգ՝ 8 ղ. 2րդ կարգ՝ 6 ղ. 3րդ կարգ՝ 5։

ՂԱՍԱՊԱՑԻ ԳԻԾ

Իզմիրեն պիտի մեկնի Մեհիմեն, Մանիսա, Ղասապա եւայլն, երթալու համար։

Հասա. օրերը առաւօտուն 7,30ին երեկոյին 2ին
կիրակի օրերը » 8ին » 2ին

Երբ փոթորիկ վեր կելլէ յերի պիտի փոխադրուին. իսկ 3ն դիզէ 12 փութ աղէրը կրնան պիտի վճարին։

ԵՐԹԱԼՈՒԻ ԵՒ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼՈՒ ՏՈՄՍԱԿՆԵՐ ԿԸՏՐՈՒԻՆ

1. ԱՄԵՆ ՕՐ՝ի մէջ Իզմիրի եւ Բօրտէլիոյ, ամեն կարգի։ Իսկ Իզմիրեն, Մեհիմեհեն, Մանիսայեն եւ Ղասապայեն առաջին եւ երկրորդ կարգի տոմսակներ՝ ամեն կայարանաց համար։ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ առաջին, երկրորդ եւ երրորդ կարգի՝ երթալու եւ դառնալու տոմսակներ կըտրուին ամեն կայարաններին ուրիշ ամեն կայարանաց համար, որոց հեռաւորութիւն 10 մղոնեն նուազ է։ Այս տոմսակները՝ տրուած օրուան համար միայն արժէք ունին։

2. ԱՄԵՆ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ, առաջին եւ երկրորդ կարգի տոմսակներ կըտրուին ամեն կայարաններեն ուրիշ ամեն կայարանաց համար. որոց հեռաւորութիւնը 10 մղոն եւ աւելի է եւ այս տոմսակները միջեւ երկուշաբթի իրիկուն արժէք ունին։ Երրորդ կարգի երթալու եւ դառնալու համար տոմսակներ եւս կըտրուին ամեն շաբաթ կեսօրեն ետեւ եւ կիրակի բոլոր օրը։ Բայց ասոնք՝ միջեւ երկուշաբթի առաւօտուն արժէք ունին։

3. Զբօսանաց ընկերութիւններ, ի մէջ Իզմիրի։ Մեհիմեհի, Մանիսայի եւ Ղասապայի, որոնք 20 հոգիեն պակաս չեն առաջին կարգի համար եւ 30 հոգիեն պակաս չեն երկրորդ կարգի համար, կրնան երթալու եւ վերադառնալու տոմսակներ ստանալ ՊԱՐԶ ՏՈՄՍԱԿԱՑ ԳԻՆԵՐՈՎ. բայց պէտք է որ 2 օր յառաջ ծանուցանեն Վարչութեան գրատունները։

4. Դպրատանց աշակերտներուն եւ վարժապետաց երբոր բազմութեամբ են, ուժան գիներով տոմսակներ կըտրուին ամեն կայարանաց համար։

☞ Ամեն ամսոյ առաջի օրեն սկսեալ առաջիկայ կարգի բաժանորդագրութեան (ապօնըմանի) տոմսակներ կըտրուին ի մէջ Իզմիրի եւ Պուռնովայի, ինչպես նաեւ ի մէջ Իզմիրի եւ Բօրտէլիոյի։— Երթեւեկութեան յայտարար թղթեր (բրօկրամ) կըտրուի ամեն կայարաններ ձրիաբար։

Իզմիր, 26 Նոյեմբեր Ն. Թ. 1867։ ՀՐԱՄԱՆԱՒ. Ա. արեւելեան գրատանէական

ՀԻՒԱՆԴԻՆ ԲԱՐԵՒՄԱԼ

ԴԵՊՔԱՀԱՏ ՀՈՎԼՕՈՒԷԻ

ԶԳԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

Մարդոյս ջղային դրութեան (սինրէմ) շատ յոգնած աւտալը սոսկալի սխտ մըն է և չիզերուն ամենափոքրիկ շարժումը կամ գըրկըռւթիւնը վշտալի է յոյժ. վասն զի ուր գտնելու է անոր դեղը։ — Միակ դեղը այս է. քիչ խմէ գինի, գարեջուր, և ոգելից ըմպելիք. և աւելի աղեկ կըլլայ որ բոլորովին հեռանաս ասոնցմէ, և ամենեւին չխմես. նմանապես խորհէ մի խմեր, և անոր տեղ թեթեւ թէյով (չա) գոհ եղիր։ Կարելի եղածին չափ մարքոր օդ ծծէ, ամեն դիւերը իմ դեղահատերէս երեք կամ չորս հատ կըլլէ, չատ մի կեր և հազմամնքեր (սալըտա) հեռի կեցիր։ Եթէ այս օգտակար կանոնները ճշդութեամբ ի գործ դնելու ըլլաս, միտքդ չատով պիտի հանգստանայ, մարմինդ առողջ պիտի ըլլայ և պիտի մռնչաս թէ ջղաց չարժումն ունեցար։

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՔ ԵՐԻԿԱՄԱՆՑ

Այս գործարանաց վերաբերեալ ամեն հիւանդութեանց մէջ, թէ կղկղանքը չափէն աւելի ջրալից կըլլան կամ բաւական չեն ըլլար, թէ քարը կամ աւազը երիկամանց կը հանդին կամ թէ աջ նոյնց մէջ ցաւեր կը զգուանան մէջքին համապատասխանած մասը։ Այս ամեն հիւանդութեանց ժամանակը պէտք է Հոլլօուէյի դեղահատերը առնուլ ապեակ հրահանգաց համեմատ և անոր սպեղանիովը ջղաթել երիկամանց վարի կողմը անկողին մտնելու ժամանակը։ Այս դարմանը անմիջական օգնութիւն մի պիտի մատուցանէ, այնինչ ուրիշ դեղերը զոր տեղը գործածուած պիտի ըլլան։

ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԱՒՐՈՒԻԼԸ

Ո՛ր և է դեղ մի չկրնար ստամոքսի զօրութիւնը նորոգել և աղեկցնել զայն ըռւտով՝ ինչպէս այս դեղահատերը. որոնք անբարեխառնութիւնէն կամ վատթար կերակուրէ պատճառած բոլոր թերութիւնը կը վանեն և կը հանդին ի լերդն (ֆօյթ գիչէր), որ ուրուն գործողութիւնը կը կարգադրեն. ջիղերու սաստիկ ձգտման (սբոմ) դէպքերու մէջ աքանչելի ներգործութիւն մի ունի և լերդէ ու ստամոքսի ամեն անկարգութիւնները միշտ կը բժշկէ։

ԲՈՐԲՈՔՈՒՄՆ ԹՈՒՔՈՒԱԶԻՑ (պուղէտ) ՀԱՋ ԵՒ ՀԱՐԲՈՒԼԽ

Շնչառութեան վերաբերեալ գործարանաց հիւանդութիւնք ամեն սխտէն աւելի յաճախ կը պատահի և երբեմն աւելի վտանգաւոր է։ Ասոնց գործողութեանց անկարգ ընթացքին առաջին նշանները կրնան միշտ կարգադրուիլ Հոլլօուէյի հաչակաւոր դեղահատից միջոցաւ։ Ասոնք չուտով կը դարմանեն ալեան որ և է ապահամանակեայ անչարժութիւնը, կը թեթեւցնեն խցուած շնչերակները, կը բարեխառնեն շնչառութեան սաստիկ արագութիւնը և կարողութիւն կուտան շնչափողին ու թոքերուն դիւրութեամբ ու կանոնաւորապէս գործելու։ Այս դեղահատերը՝ իրենց մաքրողական զօրութեամբը կը սրբեն արիւնը ամեն աղտեղութիւններէ, և այդ եղանակաւ կը զօրացնեն զդրութիւնը (սիսթեմ) ընդհանուր ճիւրական սխտի, շնչարգելութեան, և ուրիշ թոքային տկարութեանց։

ՏԿԱՐԱՑՆԵԼ ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԲԱՂԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ

Տկարութեան, թուլութեան և ջղացաւութեան դէպքերու մէջ, որոնք որ և է ընական կամ դերբնական չափազանցութենէ յառաջ եկած են, այս դեղահատից պյլպլիչ և նորոգիչ ներգործութիւնը մեծապէս օգտակար է. քանզի մարսողութիւնը կը վերահաստատէ, մարմնոյն ամեն հիւթոց թափումը կը կանոնաւորէ, ջղային դրութիւնը կը զօրացնէ, հիւանդին միտքը կը յարդարէ և դերբնական աւողջութիւնը ձեռք կը բերէ։

Հոլլօուէյի դեղահատերը ամենէն օգտակար դեղերն են հեռացնել հիւանդութեանց համար։

Շնչարգելութիւն,	Յօդացաւութիւն,	Թոքացաւութիւն,
Մախմայլին սխտ,	Տեւատեսութիւն,	Ցաւ որովայնի,
Խիթ (սանձը),	Զրդողութիւն,	Միզարգելութիւն,
Հարբուղս,	Անմարսողութիւնք,	Խորքոքուն,
Ծիւրական սխտ,	Դալարկն,	Սխտք ընդերաց,
Թանչ (բիսոնդրէյ),	Բալախիւն սրտի,	Անկանոնութիւնք կանանց,
Խոյլ պարանոյի,	Ջար կամ խիճ միզա-	
Վերնոտութիւն,	նոցի,	Մորթային հիւանդութիւնք
Լերդի հիւանդութիւնք	Դալճացաւութիւն,	թիւնք,
Փողացաւ,	Ափրոդիտեան սխտք,	Խցողութիւնք։

Այս դեղահատերը, որ կը շինուին Հոլլօուէյ լաբորատորիան անձնական վերատեսչութեամբը, կը վաճառին իւր գործարանը ի Լոնտոն, Սթրէնտ կոչուած թաղը թիւ 244, ի գին 1 և 1 1/2 շիլինի, 2 3/4 և 4 1/2 շիլինի տուփը, ըստ մեծութեան տփոց։

Գիտել արժան է որ տպեալ հրահանգներ կան ամեն լեզուով որոյմէ մէկ հատ կը գտնուի իւրաքանչիւր տուփին մէջ ի տեղեկութիւն հիւանդաց, ամեն պարագայից մէջ։ 22

Խմբագիր—հատր լրագրոյս,
Գ.—ես Գ. Պալեաճեան։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԵՒԱԼՈՒՍՈՑ Ա. ԲԱՐԱՏԵԱՆ